

بسم الله الرحمن الرحيم

اصول صحیح و کاربردی شیردوشی

تنظیم: کانون مدیران فنی دامپروری استان فارس

باتشکر از:

آقای مهندس فتح الله احمدلو

خانم مهندس رضیه شفیعی

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه:

در پرورش گاو رابطه های اساسی و مهم بین قدرت بهره دهی و خصوصیات برجسته نژادی دام و آنچه که از حیوان به عنوان درآمد (تولید شیر و نتاج) حاصل می گردد ، وجود دارد . به این معنی که ارزش هر گاو بستگی به درآمد و سودی دارد که از او حاصل می شود . در این رابطه ، هیچ عاملی به اندازه شیردوشی صحیح واجد اهمیت نیست . بنابراین جهت حصول حداکثر استفاده از توان تولیدی دام در هر دامداری کوچک روستایی یا نیمه صنعتی و یا صنعتی باید عمل شیردوشی را از هر کاری مهمتر دانست ، زیرا ماحصل فعالیت و زحمات شبانه روزی هر واحد گاوداری ، شیر تولیدی به دست آمده می باشد.

شرایط سالن شیر دوشی:

ساختمان شیر دوشی شامل: سالن شیردوشی، اتاق نگهداری شیر، محوطه انتظار گاوها برای ورود به سالن، اتاق نگهداری ابزار و تجهیزات شیردوشی، حمام و اتاق کارگران می باشد. توجه داشته باشید که در کلیه قسمتهای عنوان شده مسائل زیر رعایت گردد:

۱. سالن شیردوشی همواره باید تمیز بوده و ظاهری مطلوب داشته باشد .

۲. سالن شیردوشی باید تجهیزات لازم برای تهویه مناسب ، گرمایش و یا سرمایش را داشته باشد.

۳. لبه ها و گوشه های سیمانی باید دارای خمیدگی باشند تا حیوان آسیب نبیند.

۴. سطح درونی دیوارها و سقف باید رنگ روشن داشته، قابل شستشو بوده و نسبت به ایجاد لکه مقاوم باشد.

۵. در شیردوشی باید آب گرم کافی برای شستن گاوها و سالنها در دسترس باشد.

۶. سالن باید نور کافی داشته باشد.

۷. درهای ورود و خروج باید استحکام کافی داشته باشند و پهنای آنها متناسب با

گاوهایی باشد که از آن عبور می کنند.

۸. اتاق شیر باید براحتی قابل دستیابی باشد، به آسانی تمیز شود ، تهویه مناسب داشته و از امکانات سرمایش و گرمایش

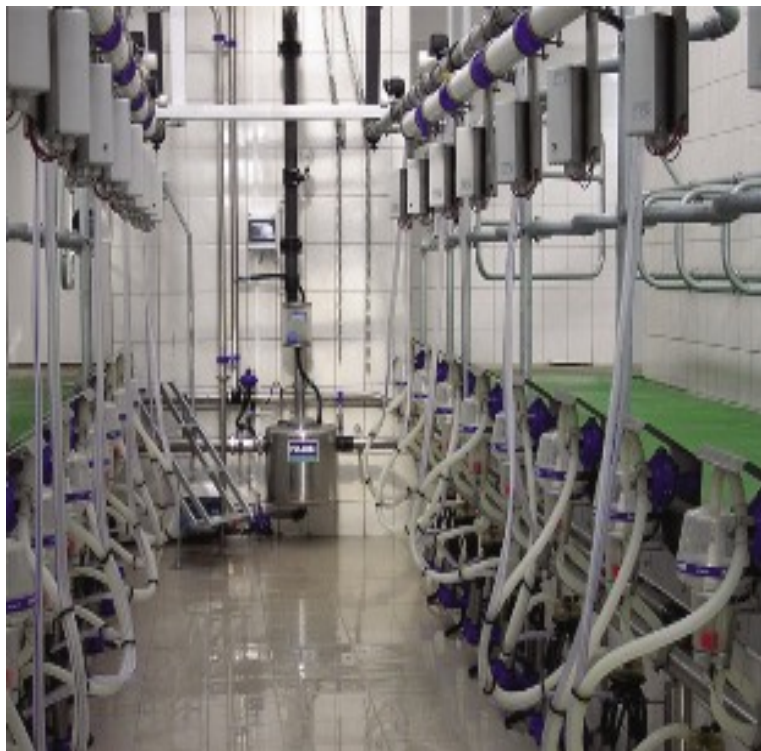
لازم برخوردار باشد.

۹. تمام قسمتهای شیردوشی بویژه اتاق

شیر باید به ترتیبی باشد که تا حد امکان از

ورود مگس و سایر حشرات به آنها جلوگیری شود.

۱۰. کف محوطه انتظار نباید لغزنده باشد .

شیردوشی صحیح

نکات مهم در این زمینه به شرح زیر هستند:
عمل شیردوشی را باید در وقت معین و به طور منظم و در تحت بهترین شرایط انجام داد تا بالاترین مقدار شیر را بدست آورد.

دست شیردوش می تواند باکتری را از یک گاو به گاو دیگر انتقال دهد بنابراین ضدعفونی و شست و شوی مرتب دستها با آب و صابون در خلال شیردوشی الزامی است.

. لباس کارکنان شیردوشی همواره باید تمیز و پاکیزه باشد.

. کوتاه کردن موهای بلند روی شکم ، پستانها و قسمت عقب حیوان برای تمیز نگهداشتن سیستم پستانی و شیر الزامی است.

. گاوها را باید طوری دوشید که خطر آلودگی و ابتلا آنها به بیماری ورم پستان ، به حداقل ممکن تقلیل یابد.

. انتقال گاوها به جایگاه شیردوشی باید به نرمی و آرامی باشد، اگر گاوها وحشت زده و ترسانده شوند فرآیند نزول شیر در مجاری شیری دچار اختلال می شود. بنابراین باید از رفتار خشن با گاوها پرهیز نمود.

مراحل شیردوشی:

۱. ضدعفونی و شستن پستان :

ضدعفونی و شستن پستان به دو هدف انجام می شود:

الف) از بین بردن کثافات

ب) تحریک پستان برای آزاد سازی شیر

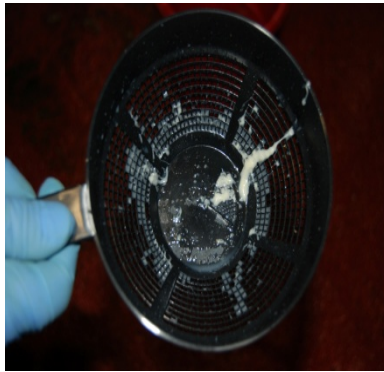

۲. خشک کردن :

استفاده از حوله های کاغذی یکبار مصرف توصیه می شود.

۳. بازدید شیر قبل از دوشش:

الف) تشخیص گاوهای مبتلا به ورم پستان (در صورت مشاهده دلمه یا تغییر رنگ شیر به تکنسین خبر دهید)
ب) خارج کردن باکتریهای نوک پستان
ج) تحریک پستان و آماده سازی برای دوشش

۴. اتصال واحد شیردوشی به پستان (خرچنگی):

نوک پستانها قبل از اتصال به دستگاه باید خشک و تمیز باشند.
لوله شیر حد فاصل بین خرچنگی و کاسه پستانک می بایست به حالت خمیده نگاهداشته شود تا از ورود هوا به داخل سیستم جلوگیری بعمل آید. کلاهکها باید بدقت روی پستان قرار گیرد.

تذکر مهم: حداکثر ۱ دقیقه بعد از شستن پستان خرچنگی باید وصل شود. (در غیر این صورت به دلیل کم شدن هورمون آزاد کننده شیر، شیر کمتری خارج خواهد شد.)

۵. بازدید خرچنگی ها:

الف) کاسه سرخرچنگی ها نباید قسمت انتهایی سرپستان را به داخل فرو برد.
ب) دوشش باید با سرعت و بدون وقفه انجام پذیرد.

۶. بمدت چند ثانیه خرچنگی به پایین کشیده شده و پستانها ماساژ داده می شوند تا تمام شیر پستان دوشیده شود. (استریپ کردن ماشینی). اگر این زمان بیش از ۲۰ ثانیه باشد بافت پستان آسیب می بیند.

۷. جدا کردن خرچنگی از پستان:

برای جدا کردن دستگاه شیردوشی، سوپاپ خرچنگی را بطرف بیرون بکشید. در این حالت هوا داخل فضای بین پستانک و کاسه پستانک وارد شده و در نتیجه خلاء از میان رفته و خرچنگی از پستان جدا می شود
باید توجه داشت که پستان کامل دوشیده شود (با نگاه کردن به جریان شیر در لوله های انتقال شیر و کوچک و شل شدن پستان)

زمان شیردوشی نباید زیاد طولانی شود زیرا به بافت ظریف پستان آسیب رسانده و موجب ورم پستان می شود .

۸. ضد عفونی پستان:

ضد عفونی با ماده مناسب باید انجام شود به دلیل باز بودن مجرای پستان در حدود نیم ساعت بعد از شیردوشی، خطر آلودگی پستان و ورود عوامل عفونی از طریق این اسفنگتر های باز به پستان زیاد است. این خطر، باغوطه ور کردن پستانک ها به داخل مواد ضد عفونی کننده کاهش می یابد.

۹. به منظور شناخت گاوهای خود و اعمال مدیریت صحیح، شیر هر گاو را وزن نمائید.

۱۰. شستشوی دستگاه و سالن شیردوشی:

پس از هر شیردوشی لوله ها و دستگاههای شیردوشی را شستشو میکنند بایستی کف و دیواره های سالن شیردوشی و کلیه ظروف را شستشو و ضد عفونی کرد.

۱۱. تغذیه دام خارج از شیردوشی:

از آنجائیکه پس از شیر دوشی سر پستانکها و اسفنکتر و ماهیچه های آن در اثر ترشح هورمون اکسی توسین و دوشش شیر شل و مجرای پستان باز است پس از خاتمه شیردوشی نبایستی اجازه داده شود که گاو بخوابد زیرا در اثر تماس با کف اصطبل و کود سبب نفوذ عوامل عفونی بداخل مجرا و آلوده شدن پستان میشود. برای جلوگیری از خوابیدن گاو ها را با مواد غذایی سیلو شده با کنسانتره پروتئین دار با یونجه و یاموادیکه مورد علاقه گاو باشد تغذیه میکنند تا مدت یکساعت گاو سرپا باشد.

ترتیب دوشش گاوها بمنظور پیشگیری از ورم پستان:

- ✓ تلیسه هایی که هیچگاه ورم پستان نداشته اند.
- ✓ گاوهای مسن تر که هیچگاه ورم پستان نداشته اند.
- ✓ گاوهایی که ورم پستان داشته و درمان شده اند.
- ✓ گاوهای دارای ورم پستان.

منابع:

عنوان: پرورش گاو شیری /گرد آوری و تدوین:محمدجواد ضمیری /ناشر:مرکز نشر دانشگاه شیراز

/چاپ هشتم ۱۳۸۹

سایت:

<http://abc-co.org/index.php>

<http://yazd.ivo.org.ir>

<http://vista.ir>

<http://www.ambic.co>